

Костира І.В.

м. Харків, Україна

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

**МІСЦЕ І ЗНАЧЕННЯ ХАРИЗМИ В МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ
ЛІДЕРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ВИЩИХ
ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Підвищення вимог до рівня освіти та професійної кваліфікації фахівців на фоні переходу до інформаційної суспільної формації обумовили низку питань до добору і фахової підготовки найбільш здібної, талановитої молоді та висунення її на лідерські позиції. Заняття майбутнім інженером лідерської позиції неможливо без наявності у них харизми, лідерських якостей, які набувають розвитку в навчально-виховному процесі вищих технічних навчальних закладів.

Метою нашого дослідження є висвітлення місця і значення харизми в моделі формування лідерської позиції майбутніх фахівців технічного профілю.

Аналіз літературних джерел з дослідження феномену лідерства дає можливість стверджувати, що вершиною розробки теорії рис та теорії здібностей, є теорія харизматичного лідерства, що розроблялася Б. Бассом, У. Беннісом, Б.Нанусом, Д. Надлером, М. Тушманом. Дослідники виявили, що ті лідери, яких послідовники вважають харизматичними, володіють такими якостями як: рефлексія, здатність впливати, мотивувати, надихати, включеність у соціальні процеси, самоактуалізованість.[1, 2, 3] Видатний науковець з розробки проблем лідерства О. Пономарьов цілком обґрунтовано стверджує: «Якщо керівнику властива харизма, то йому порівняно нескладно стати лідером, особливо якщо він усвідомлює необхідність свого лідерства і бачить переваги, що це дає йому, його управлінській діяльності, персоналу та організації в цілому» [4, С. 58]. Незважаючи на те, що на протязі тривалого

часу харизма визначалась як «дар божий», особлива обдарованість, особистісна винятковість, надана людині від народження, сучасні дослідники харизматичного лідерства вважають дещо інакше. Так О. Романовський стверджує, що «її (харизми) розвиток і реалізація можуть істотно залежати від низки об'єктивних і суб'єктивних чинників, від зовнішнього середовища, в першу чергу, від характеру соціокультурного простору, в координатах якого й відбувається життя і діяльність лідера. Деякі з цих чинників сприяють розвитку харизми та її успішному прояву в діяльності лідера та у його впливові на людей, в досягненні поставлених ними цілей. Деякі ж інші чинники цілком можуть перешкоджати її прояву» [5, С. 52].

Першочерговим завданням сучасної педагогіки вищої школи стосовно досліджень з професійної підготовки лідерів є розробка якісної системи заходів для формування і розвитку лідерської позиції майбутніх інженерів. Розглянемо систему цих заходів в розробленій нами моделі впровадження педагогічних умов при формуванні лідерської позиції майбутніх інженерів та визначимо в ній значення і місце харизми.

В структурі лідерської позиції нами виділені чотири компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та особистісний. Необхідно відзначити, що наявність всіх чотирьох компонентів у структурі особистості майбутнього інженера є необхідною умовою формування лідерської позиції фахівця. В моделі визначено три критерії сформованості лідерської позиції майбутнього інженера: мотиваційно-ціннісний, пізнавально-поведінковий та особистісно-рефлексивний, кожен з яких визначається за своїми показниками. Прояв харизми може відбуватися в складі кожного з чотирьох запропонованих нами компонентів лідерської позиції. Схильність майбутнього інженера до того чи іншого типу лідерських відзнак визначається згідно запропонованих нами критеріїв за відповідними показниками. Комплексом педагогічних умов формування лідерської позиції майбутніх інженерів, на яких ґрунтується наша модель, є: включення студентів в різноманітні види самостійної діяльності; моделювання професійно-

орієнтованих ситуацій; організація цілеспрямованої діяльності з формування та розвитку лідерської позиції через взаємний вплив та взаємодію студентів для зміни і формування самого студента в системі своїх способів мислення та поведінки. Цей комплекс умов обумовлює, насамперед, активні форми та методи виховання та навчання. Для розвитку харизми та її успішного прояву важливо щоб в ході виконання запропонованих педагогічних умов здійснювалось усвідомлення майбутнім фахівцем своїх природних задатків та відбувався цілеспрямований їх розвиток за допомогою досвідчених педагогів.

Таким чином, наявність харизми в системі лідерської позиції сучасного інженера є необхідним чинником його успішної професійної діяльності. Розвиток і успішний прояв харизми можливий за умови усвідомлення майбутнім інженером своїх природних задатків та цілеспрямованої роботи над їх розвитком.

Список літератури:

1. Bass B. M. Bass and Stogdill's handbook of leadership: A survey of theory and research / Bass, B. M. – New York : Free Press, 1990. – 1184 p.
2. Bennis W. G. Leaders: The strategies for taking charge / Bennis W. G. & Nanus, B. – New York : Harper & Row, 1985. – 235 p.
3. Nadler D. A. What makes for magic leadership? / Nadler D. A. & Tushman M. L., In W. E. Rosenbach & R. L. Taylor (Eds.) // Contemporary issues in leadership Boulder, CO: Westview, 1989. – P. 135-139.
4. Руководство и лидерство: философско-педагогический анализ / М. А. Резниченко, М. В. Ланских, А. С. Пономарев, С. Н. Пазынич. – Белгород : ИД «Белгород», 2012. – 136 с.
5. Романовський О. Г. Парадокси харизматичного лідерства / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2017. – № 1. – С. 47-56.